

КАВЕЦЬКА ВАЛЕРІЯ СЕРГІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу*

ДОПИТ МАЛОЛІТНЬОГО, НЕПОВНОЛІТНЬОГО ПОТЕРПІЛОГО ТА СВІДКА З ВИКОРИСТАННЯМ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ

Використання новітніх технологій у кримінальному процесі України майже не відбувалося до прийняття Кримінального процесуального кодексу України 2012 року (далі – КПК України). Закріплення в законодавстві здійснення судового провадження у режимі відеоконференції вказує про вірний напрямок використання наукових досягнень технічного прогресу з користю для процесуального права України, оскільки це забезпечує вирішення завдань кримінального процесу, відповідному забезпеченню об'єктивності проведення процесуальних дій, можливого скорочення часу судового провадження, сприяє дотриманню рівня безпеки осіб, які беруть участь в процесі.

На жаль, в кримінальному процесуальному законодавстві України, міжнародних договорах, які ратифіковані Україною, не міститься прямого визначення поняття «відеоконференція». Велика кількість науковців, що досліджували таке визначення розкривають поняття «відеоконференція» лише з технічної сторони, що на нашу думку, є не зовсім вірним.

Ширше та точніше поняття «відеоконференція» надав Смирнов М. І., який визначив відеоконференцію як особливу процедуру провадження, під час якої посадова особа (суддя, прокурор, слідчий) перебуває в місці основного провадження у кримінальній справі, а учасник процесуальної дії перебуває в іншому місці й спілкування між ними відбувається в режимі реального часу з використанням технічних засобів за допомогою аудіовізуальної взаємодії [2, с. 97].

Крім того, важливо не ототожнювати «відеоконференцію» з «відеозв'язком», під яким розуміють зв'язок, що здійснюється за допомогою надсилання/отримання зображення і звуку. Важливим аргументом є кількість учасників. Відеозв'язок з технічної сторони полягає у зв'язку двох осіб з двох відеоточок. А у відеоконференції беруть участь більше двох осіб (судді, сторони обвинувачення та захисту, секретар судового засідання, перекладач, свідки тощо), та більша кількість відеоточок [3, с. 33].

Ці особливості формують деяке уявлення про відеоконференцію. Очевидно є те, що під час визначення поняття «відео конференція» потрібно брати до уваги наступне:

- 1) відеоконференція – це передбачена кримінальним процесуальним законодавством процедура здійснення окремих процесуальних дій, направлена на вирішення завдань кримінального провадження;

- 2) процесуальні дії під час судового провадження можуть здійснюватися у режимі відеоконференції під час трансляції з іншого примі-

щення або навіть з приміщення за межами України (дистанційне провадження), що в умовах карантину є досить ефективним;

3) під час використання даних засобів процесуальні дії проводяться в реальному часі;

4) відеоконференція має здійснюватися з належною передачею якості зображення і звуку, дотримання принципу гласності та відкритості судового провадження;

5) у режимі відеоконференції може відбуватися як судове провадження в цілому, так і допит осіб, які беруть участь у провадженні;

6) хід і результати процесуальних дій, здійснених у режимі відеоконференції, фіксуються за допомогою відеозапису.

Необхідність здійснення допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого у режимі відеоконференції відбувається з метою зменшення психологічного тиску на неповнолітніх з сторони інших учасників судового провадження і має відбуватися в комфортних та зручних для малолітнього, неповнолітнього умовах, щоб сприяло отриманню повних показань.

Неповнолітні та малолітні особи, які потрапили у сферу кримінального процесу, в силу своїх вікових особливостей потребують збільшення своєї правової захищеності, застосування до них особливих правил під час провадження й створення для них додаткових процесуальних гарантій. Тому на виконання положень частини 3 статті 336 КПК України малолітні та неповнолітні особи мають додаткові права та гарантії.

У малолітніх та неповнолітніх осіб також має бути можливість задавати питання і отримувати відповіді від осіб, які беруть участь у справі дистанційно, реалізовувати інші права та виконувати процесуальні обов'язки. Тому допит неповнолітніх на стадії судового розгляду має бути ретельно спланованим, оскільки сам допит, не залежно від того, чи потерпіла від нього особа, чи стала свідком, є травматичним для психічного здоров'я дитини. Саме тому законодавстві передбачено участь додаткових осіб під час допиту неповнолітнього, які мають діяти в інтересах дитини.

Якщо особа, яка братиме участь у судовому провадженні дистанційно, знаходиться у приміщенні, розташованому на території, яка перебуває під юрисдикцією суду, або на території міста, в якому розташований суд, судовий розпорядник або секретар судового засідання цього суду зобов'язаний вручити такій особі пам'ятку про її процесуальні права, перевірити її документи, що посвідчують особу, та перебувати поряд з нею до закінчення судового засідання [1]. З цього випливає, що у даному випадку, крім законного представника, педагога/психолога, а за необхідності і лікаря, з малолітньою або неповнолітньою особою також буде судовий розпорядник або секретар судового засідання. А у випадку, якщо неповнолітня особа, яка бере участь у судовому провадженні дистанційно, знаходиться у приміщенні, розташованому поза територією юрисдикції суду та поза територією міста, в якому розташований суд, суд своєю ухвалою може доручити суду, на території юрис-

дикції якого перебуває така особа, здійснити дії, тобто такого обов'язку немає.

Отже, роблячи висновок слід наголосити, що допит малолітніх та неповнолітніх осіб також може бути здійснений з використанням відеоконференції, але з урахуванням положень ст.226, ст. 354 КПК України для забезпечення додаткових прав та гарантій таких осіб.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий 13 квітня 2012 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
2. Смирнов М. І. Особливості надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах з використанням методу відеоконференцзв'язку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Смирнов Максим Іванович. – К., 2005. – 268 с.
3. Архипова Е. А. Применение видеоконференцсвязи в уголовном судопроизводстве России и зарубежных стран (сравнительно-правовое исследование) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Архипова Екатерина Александровна. – М., 2013. – 198 с.

Ключові слова: кримінальне процесуальне законодавство, неповнолітній, малолітній, відеоконференція, відеозв'язок, допит.

Ключевые слова: уголовное процессуальное законодательство, несовершеннолетний, молодой, видеоконференция, видеосвязь, допрос.

Key words: criminal procedure law, juvenile, juvenile, videoconference, video communication, interrogation.

МОГИЛА ВАДИМ СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу*

ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ СЛІДЧОГО ТА СЛІДЧОГО СУДДІ ЩОДО ОТРИМАННЯ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ЕКСПЕРТИЗИ

Стаття 245 КПК України передбачає відібрання зразків з речей і документів у порядку тимчасового доступу до речей і документів та відбирання біологічних зразків у особи, яке здійснюється у порядку освідчування, а у разі відмови особи добровільно надати біологічні зразки – у порядку тимчасового доступу до речей і документів. Вади такої регламентації неодноразово вказувалися у літературі, зокрема, у частині того, що зазначені норми не вирішують питань отримання експериментальних зразків [1; 2, с. 538-539; 3; 4]. Найбільше складнощів у правозастосовчій практиці у аспекті застосування ст. 245 КПК України породжує саме відбирання біологічних зразків у особи, у разі відмови